

Bruddstykker av en barndom Vikram Kolmannskog

(Publisert i boken *Folket forteller – hundre år i Oppegård* utgitt av Oppegård Bibliotek og Oppegård Avis, 2015)

Alle husene lå på en side av veien. På den andre siden var en skog. Jeg var lei meg og sint på mamma og pappa for at vi hadde flyttet fra Fredrikstad og hit. Jeg pakket min lille lekekoffert med kosedyr og annet jeg kunne trenge, og så gikk jeg til skogen. Nå forlater jeg dere, sa jeg. Jeg fant et sted der jeg kunne sitte usett og se utover husene på den andre siden av veien, vårt hus også. Jeg lurte på om de savnet meg, hadde det vondt fordi jeg hadde dratt, lette etter meg. Jeg satt der til det ble mørkt eller jeg ble sulten. Så gikk jeg hjem.

I et av nabohusene bodde en gutt som var litt eldre enn meg, han gikk allerede på skolen, og han ble min første venn her. Men det varte ikke lenge. En dag satt vi bak huset hans, et sted for oss selv, i skyggen av huset. Jeg vil egentlig ikke være venner, sa han. Frøken sa at vi måtte ta godt imot de fremmede, det er derfor jeg var snill mot deg, sa han. Fremmede? Jeg kom fra Fredrikstad. Jeg ble først lei meg og så sint, mest på denne frøken.

Pappa og mamma kysset. Det var pinlig å se på. Når de gikk opp trappen, kløp pappa mamma på rumpa. Hun viftet hånda hans bort, men lo sammen med ham. Ansiktene deres lyste. Jeg tror de var lykkelige her, i dette nye huset, dette stedet. Jeg kløp også mamma på rumpa, og pappa lo igjen, men mamma sa at jeg ikke måtte gjøre det.

En dag gikk mamma, pappa og jeg en tur for å utforske vårt nye nabolag. En annen familie var ute på lekeplassen mellom skogen og veien. En blond mann, en blond kvinne og en blond jente på huskene. De smilte. Snart sto de voksne og snakket sammen. Jenta var like gammel som meg – ok, noen måneder eldre da – og skulle også begynne i første klasse snart.

Tine og jeg var mye sammen. Jeg skulle bli forfatter når jeg ble stor. Hun skulle tegne. Jeg fantaserte høyt om huset vi skulle bo i og om livet vårt. Hun tegnet det. Det var på den andre siden av veien rett ved skogen.

En dag så vi noen damer som vrikket på rumpa mens de gikk. Vi lo. Etterpå undersøkte vi hverandre. Jeg gikk først, så rett som mulig, men Tine sa at jeg vrikket på rumpa. Det gjør jeg ikke, sa jeg. Så var det hennes tur. Det ble en konkurranse mellom oss, hvem som kunne gå med minst mulig bevegelse i hofta. Etter hvert forsto jeg at jeg også måtte passe på latteren min. Jeg hørte det når jeg var sammen med andre og den kom helt plutselig, litt for lys. Jeg lagde en slags ny latter, men noen ganger kom den andre helt overraskende og ukontrollert, innenfra et sted.

Det var en som var litt tilbakestående. Hun var noen år eldre enn oss, og vi ville egentlig ikke leke med henne. Når vi snakket om henne oss imellom, sa vi noen ganger navnet hennes, Anne Lise, med sakte, hemma stemme og uttrykk i ansiktet. Enda litt lenger ned i gata var det en som var adoptert fra Korea. En gang så jeg at han speilet seg i et vindu og forsøkte å gjøre noe med de smale øynene. Han var lysere i huden enn meg, men heldigvis hadde jeg normale øyne i hvert fall. Og så var det et søskenpar i gata vår, en gutt og en jente, som var pene. De hadde til og med pene navn, Markus og Elise. Markus var et par år eldre enn oss, men noen ganger lekte han også med oss. Han hadde olbukser som han hadde laget hull i. Noen ganger rullet han skjorta litt opp og trommet på den solbrune, stramme magen.

Av Haug pleide vi å få rabarbra, rå rabarbra dyppet i sukkerskål. Litt lenger oppe i gata bodde lektoren. Han var nøye og hadde den mest ordentlige og ryddige hagen. Blant annet var det to-tre rader med store, fine bringebærbusker. Vi kjente smaken bare ved synet av de bærene. Innimellom snek vi oss gjennom hekken som han hadde plantet ut mot veien, plukket noen, sjekket dem for mark og spiste dem mens de små frøene ble sittende fast mellom tennene.

Vi brukte søppelkassa til Olsen som boks. Elise sto inntil boksen og begynte å telle. Tine og jeg løp og fant gjemmedsteder i nærheten av hverandre, smilte til hverandre. Femti, ropte Elise og begynte å lete. Hun så Tine. Tine på boks. Hun fortsatte å lete. Hun fant Markus også. Markus på boks. Jeg tok en sjanse og reiste meg og løp så raskt jeg kunne mot boksen. Jeg kunne det, løpe raskt. Boksen går, ropte jeg, og Tine og Markus var fri igjen.

Når kusinene mine var på besøk, ble de også med på leken. De snakket bare engelsk, men de lærte å si boksen går. Mamma var indisk. Noen ganger dro vi til familien hennes i utlandet, og andre ganger kom de hit. Vi klemte hverandre hver gang vi så hverandre, også mennene.

Onklene mine kalte vi mama og kaka. Tanta mi var masi. Da jeg snakket om dem til Tine, lo hun. Det høres jo ut som den ene onkelen er mammaen din og den andre en kake! Jeg hadde ikke tenkt på det sånn, men det hørtes ganske teit ut på norsk. Markus, Elise, Tine og jeg gjemte oss i buskene rundt huset vårt og observerte dem. Jeg hadde kranglet med mamma, og nå diktet jeg videre på historien om henne som en stor tyrann og tjukke-kaka som hennes trofaste tjener i kampen mot meg og pappa.

Senere den uka ble jeg invitert på middag hjem til Markus og Elise. Det var første gang jeg var hjemme hos dem. Hver gang jeg ikke spiste på riktig måte eller gjorde noe annet galt, ville folk se på meg og si at det var fordi jeg hadde en mor som var utlending. Det hadde mamma sagt. Mens jeg passet på at jeg spiste på riktig måte, spurte de pene foreldrene meg om mamma var slem mot meg. Nei, sa jeg, og så på Markus og Elise. Forsto de ikke at det med tyrann-mamma og tjukke-kaka var en lek mellom oss? Senere spurte mamma og pappa meg hva det var jeg sa til folk, at jeg måtte være forsiktig med sånne historier og lek, at det kunne misforstås. Jeg var ikke så mye sammen med Markus og Elise etter det.

Masi var den snilleste personen jeg visste om. Når de andre ble sinte og kjeftet eller kranglet, var hun alltid rolig. Når hun så en liten edderkopp eller et annet insekt inne i huset, plukket hun det opp og slapp det ut i hagen. Hun var religiøs. Alle dyr har det guddommelige i seg og kan kjenne smerte som oss, sa hun. Hun var vegetarianer. Jeg ville også være vegetarianer, men ikke helt ennå, for grillet kylling på loff var så godt.

En dag gikk jeg langs en liten bekk i skogen. Det følte langt unna gata vår. Jeg skulle finne en gud ved slutten eller begynnelsen av bekken. Shiva var jo opphavet til Ganges så hvorfor ikke. Jeg stanset etter noen timer og gikk hjem og spiste middag.

Køyesenga mi hadde et lite rom under, med vegger og en åpning der jeg kunne krabbe inn. Der inne i hulen skrev jeg på en hellig bok. Alle dyr skulle ha det bra. Det var noe av det første jeg skrev. Hvis ikke forfatter, skulle jeg bli en slags profet. Kanskje begge deler. Inne i hulen hadde jeg gudebilder og statuer som jeg hadde fått av masi. Og så hadde jeg en bjelle. Jeg manglet bare røkelse, men mamma sa nei til ild. Når jeg ringte med bjella, ble hulen et hellig sted og tiden en hellig tid. Noen ganger inviterte jeg de andre barna til å delta, særlig Tine.

Vi var også mye hjemme hos henne. En natt overnattet vi i telt i hagen deres. Da fortalte jeg om en av demonene, Ravana, om hvordan han kidnappet den vakre gudinnen Sita, og holdt henne fanget. Det var skremmende og godt samtidig, som når man forteller, eller blir fortalt, en spøkelseshistorie om kvelden. Men så ble natten mørkere og åpnet for livets usikkerhet

og sårbarhet . Og det var jo ikke bare en oppdiktet spøkelseshistorie. Jeg prøvde å forklare at Rama og Krishna og Hanuman og de andre var gode og sterke og alltid vant til slutt. Men vi bestemte oss for å gå inn i huset og heller sove der, bare for sikkerhets skyld. Moren til Tine lurte på hva som hadde skjedd. Tine fortalte om Ravana og Sita. Moren sa at jeg ikke måtte dikte opp sånne historier og skremme meg selv og de andre barna.

En natt tordnet det. Pappa hadde lært meg å telle mellom lynet og tordenlyden – tusen og en, tusen og to, tusen og tre – for å se hvor langt unna det var. Jeg likte torden, men det var best når vi var sammen. Jeg hoppet ned fra køyesenga og gikk bort til soverommet deres. Jeg åpnet døra. Pappa og mamma var oppå dyna, i en rar stilling, pappa over mamma på en måte, og hun ynket seg. Jeg hadde sett noe jeg ikke skulle se og lukket døra forsiktig igjen. Det var en familie med syv barn som også bodde i gata vår. Tine, de andre barna og jeg snakket om at foreldrene deres måtte ha hatt sex i hvert fall syv ganger. Tenk det. Sexgærninger! Våre foreldre var ikke sånn. Nå var jeg mer i tvil.

En dag ble jeg med pappa i butikken ved togstasjonen. Jeg spurte om jeg kunne få et Donald-blad. Det kunne jeg. Han la på alt sitt først, og så kom jeg med Donald-bladet jeg hadde valgt. Kassadama så på pappa. Skal dere betale sammen? Ja, sa pappa og smilte. Kunne hun ikke se at jeg var sønnen hans? At han var faren min? Plutselig var det en avstand mellom oss. Og når folk skjønnte at vi var i familie, trodde de ofte at jeg var adoptert. Når de skjønnte at mamma var indisk, trodde de at pappa hadde vært misjonær eller bistandsarbeider og funnet henne der nede. Men mamma kom ikke fra fattigdom. Det var hun som hadde kommet til Norge for å klatre i fjellene og falt for pappa. Jeg fortalte dem det.

På vei til skolen gikk Tine og jeg over en bro. Noen ganger stoppet vi og så ned på motorveien. Av og til kastet vi ting ned, små kvister, snø om vinteren, kanskje også noen småstein. Hadde vi noen effekt på voksenlivet, hverdagen som gikk sin gang? Og så var det en bakke opp til skolen. Der var det noen trær med helikopter-blader, sånne som spant rundt og rundt som vingene på helikopter hvis man kastet dem opp på en bestemt måte.

Mamma og pappa hadde ordnet med en dagmamma. Hun var tynn, hadde tjukke briller og var snill. Noen ganger fikk vi sjokoladecake og melk når vi kom hjem fra skolen. Det ville jeg ikke fått av mamma på en hverdag. Sønnen hennes gikk på samme skole som meg. Han likte sport og å gjøre ting som jeg ikke likte. Han likte også ting som jeg syntes virket litt farlige. En gang gikk vi langsmed en fjellhylle. Det var bratt ned. Jeg ville ikke dø, men jeg måtte jo bli med. Ellers var jeg feig. Noen ganger syklet han, og jeg løp raskt bak eller ved siden av ham. Jeg var god til å løpe raskt. Jeg likte det. Men det var noe som ikke helt stemte følte jeg. Den hvite gutten på sykkel og den brune gutten løpende, hvordan så det ut? Noen ganger for å underholde ham, kanskje få en viss makt og kontroll over ham, fortalte jeg historier fra Fredrikstad, om et spøkelseshus som fantes der.

En dag, etter skolen, løp jeg opp i skogen bak skolen og tok noen omveier hjem til gata vår. Der åpnet jeg garasjeporten, lukket den igjen og satte meg der inne og ventet. Det var kjølig og mørkt, men noen lyder og lys klemte seg gjennom sprekken mellom porten og sementbakken. Når jeg ble redd, forestilte jeg meg at masi var der og jeg snakket med henne eller hun holdt rundt meg. På et tidspunkt hørte jeg en bil kjøre inn på grusen utenfor og stemmen til dagmammaen min som ropte på meg og gikk rundt huset og lette. Jeg var musestille, holdt nesten pusten. Til slutt kjørte hun igjen. Så kom mamma med sin bil og åpnet garasjen. Etter det fikk jeg heller bli med Tine hjem etter skolen. I stedet for sjokoladecake ga moren hennes oss pannekaker som vi smurte smør og sukker på. Og noen ganger lekte vi med trolldeig. Jeg puttet også litt i munnen, men det var veldig salt og tørt.

Ellers var jeg ofte i skogen på den andre siden av veien. Jeg satt usett og så utover husene og gata vår. Og jeg leste bøker om indianere og forestilte meg at jeg var indianer. Indianerne

var gode, cowboyene slemme. Jeg lagde pil og bue. Haug hadde lært meg det. Jeg prøvde å løpe på lett fot gjennom skogen. Hvor langt kunne jeg løpe og samtidig skjule mine spor? Ved enden av skogen, ut mot motorveien, fantes et stort furutre. Det sto på en liten bakketopp badet i sol. Jeg satt ofte alene på en stein under det treet. Det var en fugl der også. Den kvitret, og jeg plystret.

På skolen ble jeg venn med en som het Jon Arild. Han spurte om jeg var overtroisk. Han fortalte at det var å tro på spesielle ting som man ikke kunne se med en gang. At ikke alle var det, men han var det. Jeg sa at jeg også var det. Vi brukte mye tid på å fantasere om turen vi skulle ta til India sammen når vi ble eldre. Vi skulle kjøpe en campingbil og kjøre dit sammen. Etter hvert var jeg mest sammen med Jon Arild, mindre sammen med Tine.

En dag fortalte hun de andre i klassen om Ravana og Rama og at jeg trodde på masse andre rare guder. Jeg benektet det. Hanuman er som He-man på en måte, sa jeg, de er selvfølgelig ikke guder. Det er bare en historie, det skjønnte du vel! Andre sa at jeg sikkert også spiste apehjerne sånn som i Indiana Jones-filmen. Jeg dro på biblioteket heller enn hjem med Tine etter skolen den dagen. Jeg kastet meg inn i bøkene og fylte meg opp med godteri fra Kremmer'n.

En ettermiddag fikk jeg en nøkkel som jeg hadde rundt halsen. Jeg var stor nok til å komme hjem alene etter skolen nå. Vi hadde fått andre norske kanaler i tillegg til NRK, og jeg så på Love Boat, the Golden Girls og Neighbours. Noen ganger skulka jeg skolen og så på Gandhi-filmen som jeg hadde fått av masi. Jeg spiste godteri og gråt av sorg og glede mens han kjempet mot britene. Han var min helt. Jeg skulle bare ønske at han ikke var så tynn, skalla og gikk i de rare klærne.

En gang ba Jon Arild meg om å gi en lapp til en jente. Jon Arild spør på deg. Hun så på meg. Hva er svaret, spurte jeg. Det var sånn vi gjorde det. Hvis hun svarte ja, gikk de og leide hverandre i friminuttet og var kjærester en liten stund. Men mest var Jon Arild og jeg uten kjærester. Om sommeren badet vi i tjernet. Nesten nakne hoppet vi ut i sola og vannet.

I helgene satt mamma, pappa og jeg i TV-stua. Vi spiste taco, mens vi så på film. Mamma hadde kuttet opp gulrøtter og agurker og laget papadam og en dip som vi hadde som sunn snacks i stedet for godteri. Så kom kyssescenene, noen ganger også sex. Det var pinlig, og vi så heller på hverandre eller et annet sted og snakket sammen og lot som ingenting. Det gikk jo ikke an å spole over de filmene som ble vist på TV. En gang mens vi så på en romantisk komedie og en mann og en kvinne kysset, føltet det ubehagelig på en annen måte. Dette handler ikke om meg, noe sånt må jeg ha tenkt. Jeg lo litt hånlig. Dette er jo bare tull, sa jeg. Det er ikke bare tull at noen er glad i hverandre vel, sa mamma og pappa.

En helg mamma var bortreist på en konferanse drakk pappa mye alkohol. Jeg var i TV-stua. Han ropte navnet mitt. Jeg gikk bort til trappen. Han var på vei ned og stoppet opp noen trappetrinn over meg. Hvordan kan du som er så intelligent tro på alle disse gudene? Jeg svarte ikke. Etter å ha snakket med masi visste jeg at gudestatuene var kunstverk som representerte en og samme guddommelige kraft. Ikke bare representerte forresten, for stein og tre og alt hadde denne guddommelige kraften i seg. Jeg benektet ikke gudene denne gangen, men jeg sa ikke noe heller. Til slutt gikk han bare opp trappen igjen. Jeg prøvde å se på TV og late som ingenting, men jeg hadde vondt i magen og klarte nesten ikke å spise godteri og følge med på filmen.

Noen helger hadde Jon Arild og jeg restaurant for hverandre. Jeg lagde restaurant under senga mi og serverte maten der. Når det var hos ham, var det som regel moren som hadde laget mesteparten av maten. Men jeg klagde ikke. Maten smakte mye bedre hos ham. Noen

kvelder var vi alene hjemme. Vi kjøpte masse smågodt på Kremmer'n og leide video. Vi hadde begynt på karate, og Jon Arild ville se Jackie Chan-filmer.

Jon Arild var en av de jeg kunne nummeret til utenat. Jeg hadde skrevet det opp under J i telefonindeksen som lå på et lite bord sammen med telefonen ved trappen. Men jeg trengte aldri å sjekke det. Han kunne mitt også. Telefonen ringte. Jeg løp. Det er til meg!

På ungdomsskolen var det mange nye gutter og jenter. Vi var yngst igjen. En av de eldre guttene sa noe til Jon Arild, yppet til bråk, dytta borti ham. Jeg var redd, gjorde ingenting, regnet med at Jon Arild heller ikke ville gjøre noe, og så ville det gå over. Men Jon Arild dytta tilbake, og det ble slåsskamp, og Jon Arild brukte noen av sparkene og slagene han hadde lært på karate. Den andre gutten og gjengen hans viste Jon Arild en slags respekt etter det. Jeg visste ikke hvordan det passet med Gandhi og sånn, men jeg skjønnte at vold funka ganske bra innimellom, det også.

Det begynte også et par kosovoalbanere på skolen vår. Vi ble ikke venner, men vi sa hei og smilte til hverandre. Jeg tror det var fordi vi var mørke og annerledes sammen.

En dag da jeg var på vei hjem fra skolen sto Carl I. Hagen ved togstasjonen og holdt tale om innvandrere. Jeg fortet meg videre.

Jeg skrev en lapp og la den på nattbordet til mamma og pappa. Jeg hater dere. Dere tenkte bare på dere selv, ikke på meg, forelsket dere og ble sammen, satte meg til verden uten at jeg tilhørte noen kultur, verken den norske eller indiske. Du er jo norsk, sa pappa. Forsto han ingenting? Senere spurte jeg mamma hvorfor hun ikke hadde gitt meg mer av det indiske, språket, religionen, kulturen. Jeg ville at du skulle føle deg helt hjemme et sted, ikke rotløs som meg, sa hun. Dessuten hadde lærerne sagt at hun måtte snakke norsk med meg hjemme. Og religion er personlig og privat, sa hun. Hun hadde et lite tempel i et av klesskapene på soverommet, og det holdt. Hun trengte ikke å vise det frem for hele verden. Men hun kjefte ikke. Hun gråt mens jeg anklaget henne.

Mamma og jeg fant ut om hindutempelet i byen og begynte å dra dit innimellom. Jeg følte meg klønete. Jeg visste ikke hvordan jeg skulle oppføre meg der, ritualene, ordene, men jeg kjente igjen Krishna, Rama, Sita og Hanuman og ble kjent med andre gutter og jenter.

En kveld jeg var hos Jon Arild fortalte han om bladene til faren og hentet noen Cupido fra rommet deres. Vi bladde i dem. Han fortalte om en gang han hadde vært med de andre guttene og runka. Noe skjedde med tissen min, den fyltes opp, vokste, pulserte. Jeg satte meg så Jon Arild ikke kunne se noe. Jeg diktet opp noen nye venner som var helt og halvt indiske som meg. De bor i byen så du kjenner dem ikke, sa jeg, vi gjør også sånne ting. Jon Arild spurte om detaljer, og jeg diktet videre og kjente pulseringen, større, varmere, hardere. Om natten sov jeg på en madrass på gulvet mens han sov i sengen sin. Tidlig neste morgen lå han nesten udekket av dyna. Var han halvveis våken? Visste han at jeg så ham naken?

Om kveldene holdt jeg meg våken etter at mamma og pappa hadde lagt seg. Så listet jeg meg ned trappen til TV-stua, lukket døra, slo på TV-en på veldig lavt, og noen ganger var det noe å se, for eksempel tysk porno med sinnssykt store pupper på RTL. Men blikket mitt gikk mest mot mennene, det var da jeg kjente den pulseringen. Jeg prøvde å se mer på puppene.

Den siste sommeren før videregående ble jeg kjekk. Jeg merket det på menneskene rundt meg. På en fest møtte vi noen jenter som bodde i byen. Jon Arild ble kjæreste med en av dem, så da ble jeg kjæreste med en av de andre. Mercedes hadde foreldre fra Sør-Amerika. Hun fortalte at da hun var liten, hadde folk tulla med henne og sagt hva heter faren din 'a, BMW eller? Jeg valgte henne. Vi var mye nede ved tjernet sammen med Jon Arild og hans

kjæreste. Vi lekeslåss i sola og kastet hverandre ut i tjernet. Men jeg fikk aldri den følelsen, pulseringen, med Mercedes, og det var ikke på grunn av henne, for hun var pen og vi prøvde.

Jeg kom inn på videregående i byen. Jon Arild skulle begynne på yrkesfag et annet sted. Kanskje skjønnte vi det allerede den sommeren, at det gikk mot slutten, vennskapet vårt.

En dag skrev jeg en ny lapp som jeg la på nattbordet hos foreldrene mine. Det kan godt hende at jeg blir sammen med en gutt heller enn en jente. Kanskje det er en fase, sa mamma, livet ditt vil bli så vanskelig som homofil. Livet mitt er allerede vanskelig, sa jeg. Pappa sa ikke så mye, snakket kort om aids og prevensjon og at jeg måtte passe meg for eldre menn. Jeg er glad i deg og stolt, sa masi da hun kom på besøk. Å leve modig og sant er helt i tråd med religionen vår, sa hun. Så snakket hun med mamma også.

Gata vår er ganske uforandret, husene, hagene, skogen i solskinn på den andre siden av veien. Men menneskene er nye. Haug, Olsen, Tine, Markus, Elise og alle de andre er borte. Nå skal også huset vårt selges. Mamma og pappa er ikke lykkelige sammen lenger. Mye er allerede pakket ned og klart til å fordeles. Krishna og noen andre guder står ennå spredt rundt omkring. De kom ut av skapet for noen år siden. I TV-stua står et familiefoto av mamma, pappa og meg. På soverommet deres står nattbordet, og telefonindeksen og hustelefonen som ikke lenger brukes.

Ved togstasjonen er det et kjøpesenter, leilighetskomplekser og enda flere nye mennesker, også brune og svarte, også menn som leier hverandre. Jeg går inn i en butikk for å kjøpe meg et rundstykke. Det sitter en eldre dame i kassa. Det kunne vært hun som lurte på om vi skulle betale sammen, pappa og jeg. Kanskje hun er en av de overlevende. Det er bare noen ruiner igjen av min barndom her. Skolen. Helikoptertreet. Togstasjonen. Tjernet. Jeg tar toget tilbake inn til byen. Jeg bor der nå.